Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences
Hosted online from Toronto, Canada.
Date: 5th November, 2023
ISSN: 2835-5326 **Website:** econferenceseries.com

E- Conference Series
Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings

QORAQALPOǴISTONDA CHORVACHILIK KLASTERLARI UCHUN YER TUZISHNI REJALASHTIRISH VA PROGNOZLASH

Reimov Nietbay
Mualliflar qishloq xójaligi fanlari doktori, docent.,

Madaminov Umidjon va Janabaeva Gulayım
«Yer resurslaridan foydalanish va boshqarish» ixtisosligining 2 bosqich magistrantlari Qoraqalpoǵiston qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar institutining «Yer kadastri va yerdan foydalanish- kafedrasi.

Izoh - Qoraqalpoǵistonda chorvachilik klasterlari uchun yer tuzish va uning uzgachaliklari haqida sóz etiladi. Qoraqalpoǵiston Respublikasida sońgı yillari suvlar táminoti masalasi yil sari pasayib borayotganligi sababli bu yerda kóp suvlar talab etmaydigan va aholitı ma`lum miqdorda doimiy ish menen band etadigan shorvashiliqti rivojlandiriır boshli masalalarning biri bólib qoldi. Ósha uchun Ózbekstan Respublikasi Prezidentining 2019-yil 7-noyabrdegi Qoraqalpoǵiston Respublikasida shorvashılık tarmoqlarini jadal rivojlantirish choralari tóǵrisida PQ-4512-sonli Qarorida Qoraqalpoǵiston Respublikasi Bózatov, Móynoq, Taxtakópir va Qónǵirot tumanlarini shorvashılıkga ixtisoslashtiish masalasi ózlar yechimini topgan.

Annataciya - rassmatrivaetsya voprosı po sozdaniyu zemelь pod jivotnovodcheskie klasterı v Karakalpakstane i ego osobennosti. Poskolьku vopros vodosnabjeniya v Respublike Karakalpakstan s kajdım godom umenьshaetsya, on stal odnim iz osnovnых voprosov razvitiya selьskogo xozyaystva, ne trebuyuщego bolьshogo kolichestva vodı i zanimayuщego naselenie opredelennım kolichestvom postoyannых rabota. Poetomu v Postanovlenii Prezidenta Respubliki Uzbekistan ot 7 noyabrya 2019 goda PQ-4512 «O merax po operejayuщemu razvitiyu otrasley jivotnovodstva v Respublike Karakalpakstan» rassmotren vopros specializacii jivotnovodstva v rayonax Bozatov, Moynok, Reshenı Taxtakopirskiy i Kungirotskiy rayonı Respubliki Karakalpakstan.

E- CONFERENCE SERIES

Abstract - Discusses land creation for livestock clusters in Karakalpakstan and its peculiarities. Since the issue of water supply in the Republic of Karakalpakstan has been decreasing year by year, it has become one of the main issues in the development of agriculture that does not require a lot of water and keeps the population busy with a certain amount of permanent work. Therefore, in the Resolution of the President of Republic of the Uzbekistan dated 7 November 2019y PQ-4512 on the measures for the rapid development of livestock industries in the Republic of Karakalpakstan, the issue of specializing in livestock farming in Bózatov, Móynoq, Takhtakópir and Konghirot districts of the Karakalpakstan Republic of was resolved.

Kalit suzlar- Qoraqalpog'iston, shur tuproq, chorva, klaster, reja, prognoz, iqlim, hosil, iqtisod.

Ключевые слова – Каракалпакстан, засоленные почвы, животноводства, кластер, план, прогноз, климат, урожай, экономика.

Key words - Karakalpakstan, saline soils, livestock farming, cluster, plan, forecast, climate, harvest, economy.

Ózbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 7-noyabrdagi "Qoraqalpoǵiston Respublikasida chorvachilik tarmoqlarini jadal rivojlantirish choralari tóǵrisida" PQ-4512-sonli Qarorida Qoraqalpoǵiston Respublikasi Bózatov, Móynoq, Taxtakópir va Qónǵirot tumanlarini chorvachilikka ixtisoslantirish, bu hududlarda zamonaviy chorvachilik majmualari ishga tushurish, yaylov va pichanzorlardan samarodor foydalanish hisobiga xalqning chorvachilik mahsulotlari, ayniqsa, gósht va sut mahsulotlarinie bólgan ehtiyojini táminlashlik darajisini yaxshilash hamda daromading oshirish haqida sóz yuritgan.
Prezidentimizning chorva ozuqa bazasini mustahkamlash chorvachilik klasterlarni yanada rivojlantirish va chora tadbirlari to'g'risida PQ-121-sonli Yechimida chorvachilik tarmoqlarini yanada rivojlantirish, chorvachilik xójaliklarini sarmoyasin qóllab-quvvatlash, chorva ozuqa bazasini yanada kópaytirmoq, shuning

E- Conference Series
Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings
E- CONFERENCE SERIES

jórligida, xalqning yirik chorvachilik xójaliklari va chorvachilik mahsulotlarini takroriy ishlaydiganlar bilan hamkorlikta faoliyati asosida óz xójaliklarida chorva mollarin boqishni tashkil etish va chorva ozuqa bazasiniga bólgan talabin qonoatlandirish bugungi kunning actual maslalarining biri hisoblanadi. Chorvachilik yónalishida olib borilgan iqtisodiy islohotlar jarayonida tarmoqda sezilarli darajada natijalarga erishildi. Xususan, mamlakat tasarrufida bo'lgan chorvachilik klasterlari xójaliklari, sohasida islohotlar ro'yobga oshirish bo'yicha aktsiyadorlik jamiyatlariga aylantirish va chorvachilik majmualarida shaxsiy hamda chorvachilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklarini va agroklasterlarni tashkil etish bo'yicha islohotlar olib borildi.

Muammoning órganilganlik darajasi. Qoraqalpoǵistonda chorvachilik klasterlari ushun er tuzish va uning boshqa hududlardan uzgachaligi bóyicha tahliliy-analitik ishlar hali olib borilmagan.

Tadqiyqotning maqsadi. Qoraqalpoǵiston Respublikasidagi mavjud chorvachilik klasterlarini tuzish uzgachaligini urganish va tuzilishi rejalashtirilayotgan chorvachilik klasterlarini urganilgan yangi tizim bóyicha tuzish.

Tadqiyqot vazifalari. Qoyligan maqsadga erishish uchun quydagi vazifalar qoyiladi va yechimi topiladi:

- Mavjud shorvachilik klasterlari haqida dastlabki malumotlarni toplash va organish;
- Tuzilishi rejalashtirilayotgan shorvachilik klasterlari yangi yutuqli usullarda tuzish bwyicha malumotlarini toplash
- Chorvachilik klasterlarini tuzishning iqtisodiy samaradorligini urganish;

Tadqiyqot obekti. Qoraqalpoǵiston Respublikasidagi mavjud va tuzilishi rejalashtirilayotgan chorvachilik klasterlari.

Tadqiyqot pretmeti. Respublikadagi mavjud va tuzilishi rejalashtirilayotgan chorvachilik klasterlari uchun quloy yer tuzish ishlari hisoblanadi.

Tadqiyqot usullari. Tadqiyqot jarayonida amaliyotda mavjud chorvachilik klasterlarini urganish va maxsus yer tuzish uchun tahliliy-analitik, taqqaslov, matematik-statistik tahlil usullaridan foydalanildi.

Ishning ilmiy yangiligi: Chorvalik klasterlarinini ilmiy asosda takomillashtirish va shorvalik klasterlari faoliyatidan maqsadga muvofiq foydalanishning strategiyasini yaratish va ishlab chiqarishga joriy etish.

E- Conference Series
Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings
E- CONFERENCE SERIES

ISSN: 2835-5326 Website: econferenceseries.com

Tadqiyqot natiyjalarining ilmiy va amaliy ahamiyati. Qoraqalpogistonda chorvachilik klasterlari uchun yer tuzishni hozirgi mavjud chorvachilik klasterlari faoliyati iqtisodiy jihotdan chuqur urganilib, yangi tuzilayotgan chorvachilik klasterlarini yangicha tuzishning ilmiy asoslari yaratiladi.

Chorvalik klasterlarini yangicha ilmiy asosda yaratish va ularga er tuzish ishlarini takomillashtirish orqali shorvalik klasterlari faoliyati rentabelli sohaga aynaltirish tadqiyqot natiyjalarining amaliy natijalari hisoblanadi.

O'zbekistonda, jumladan Qoraqalpoǵiston Respublikasida shorvachilik klasterlarini rivojlantirish uchun birinchi navbatda chorva mollarini boqadigan yaylovzorlar loyixalanib, chorva-dehqon fermer xwjaliklaridan tashkil topgan shorvachilik klasterlari tuzilishi lozim.

2. Qishloq xójalik mahsulotlari ishlab chiqaruvchilariga lizing asosida xashak órish texnikasini taqdim etishni raǵbatlantirish;

3. Omuxta yem sanoatini modernizatsiya qilish va uning xomashyodan foydalanishini yaxshilash;

4. Shorva mollari uchun ozuqa sotish bóyicha ixtisoslashgan punktlar tarmoǵini kengaytirish va ularni oqilona joilashtirish;

5. Zooveterinariya punktlarini xususiylashtirish va davlat tasarrufidan chiqarish ishlarini tijoratlashtirish;

6. «Óznaslxizmat» respublika korxonasining ishlab chiqarish quvvatini modernizatsiya qilish;

7. Buqalarning chuqur muzlatilgan uruǵlarini ishlab chiqarishni xójaliklariga naslchilik ishi bóyicha servis xizmati kórsatish

8.Shorvachilik fermalarining moliyaviy-iqtisodiy imkoniyatlarini kengaytirish;

9. Zamonaviy talablarga javob beradigan moddiy texnika bazasini tashkil etishda rivojlangan davlatlarning tajribasini qóllash;

10. Shorvachilik fermalarini davlat tomonidan doimiy qóllab quvvatlash;

Takliflar

1.Chorvachilik klasterlarini tuzish uchun chorva mollari bosh soniga nisbatan tabiyy va madaniy yaylovzorlar, ferma, suǵorish joylari bilan artezian va suv utkazgich zovurlari loyihalanishi zarur.

E- Conference Series
Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings
E- CONFERENCE SERIES

2. Yangidan tuzilgan shorvachilik klasterlarini kamida 100-200 gektar, atrof sharoiti mavjud bulsa 250-300 gektargacha yer maydonlari loyihalanib berilishi agrolandshafli yer tuzishning intensiv yoki adaptiv shaklida jihozlanishi va olib borilishi lozim.
3. Chorva klasterlarining parrandalar uchun fermalari aholi yashash joyidan kamida 600-800 metri masofada, qora mollar, ot tuyalar, fermalari 2-3km masofada, chuchqa fermalari 4-5km masofada joylashtirilishi lozim.
4. Tijorat banklarining dehqon xójaliklariga qoramol sotib olish uchun mikrokreditlar ajratish va shaxsiy yordamchi jarayonini faollashtirish;
5. Suńiy usulda shorva mollarni qochirish amaliyotini joriy etish va kengaytirish; -ozuqa ekinlari ekish uchun ajratilgan yerlardan foydalanishni tartibga solish;
6. Shorvachilik fermalarida naslli mollarni kópaytirish, veterinariya xizmatlarini rivojlantirish, chorva uchun kerakli muxitni yaratish;
7. Shorvachilik klasterlari fermalarini innovatsiyalardan yangi texnologiyalarni kiritish vositasi sifatida foydalanish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Reimov N.B. Kdırbaeva G. U. Jer dúziwdiń ilimiy tiykarları. Metodikalıq qollanba. Nukus-2017.
2. Madaminov Umidning magistrlik dischsertaciyasi. 71 bet.
3. Janabaeva Gulayымning magistrlik dischsertaciyasi. 71 bet.

E- Conference Series
Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings
E- CONFERENCE SERIES